

Handleiding voor schoolbesturen bij acties van november-december 2017

Op dinsdag 12 december zal waarschijnlijk door medewerkers in het primair onderwijs in Nederland worden gestaakt. De organisaties die verenigd zijn in het PO-Front (waaronder de PO-Raad) hebben op dinsdag 7 november een ultimatumbrief voor nieuwe acties overhandigd aan minister Arie Slob van Onderwijs. De organisaties verwachten uiterlijk in de week van 5 december een antwoord van Slob op de vraag hoe het kabinet 1,4 miljard euro vrijspeelt om het salaris in het primair onderwijs te verhogen en de werkdruk te verlagen. Zo niet, dan roepen de vakbonden een landelijke staking op 12 december uit.

Daarnaast organiseren de partijen op woensdag 29 november een meet-up tussen minister Slob en leraren, schoolleiders en schoolbesturen uit heel Nederland.

Het PO-Front vindt de extra middelen die in het regeerakkoord zijn vrijgemaakt om salarissen te verhogen en werkdruk te verlagen, veel te weinig. Bovendien is het grootste deel van de extra middelen voor werkdruk pas in 2021 beschikbaar en dat is veel te laat. Nu het kabinet ook nog bekend heeft gemaakt 61 mln te bezuinigen op het primair onderwijs, wordt de nood nog hoger.

Een staking op 12 december betekent dat veel leraren zullen besluiten om op deze dag niet te werken. Als PO-Raad en lid van het PO-Front steunen wij deze actie. Uit het ledenberaad van 31 oktober blijkt dat een grote meerderheid van de schoolbesturen in het primair onderwijs het doel van de actie ondersteunt en begrip heeft voor een staking. Wij vragen schoolbesturen om medewerkers die willen staken daartoe in de gelegenheid te stellen en duidelijk te maken dat u de staking steunt. Hoe meer medewerkers meedoen aan de actie, hoe groter de kans op succes.

De belangrijkste vragen over de staking hebben we op een rij gezet in deze handreiking om de leden van de PO-Raad optimaal te ondersteunen. In de handreiking vindt u informatie over waar u aan moet denken bij de staking en hoe dit juridisch allemaal werkt. We hebben de informatie verdeeld in actie- en aandachtspunten voor, tijdens en na 12 december. Ook vindt u in deze handreiking informatie over de meet-up op 29 november.

Meet-up 29 november

De Minister is bereid om op 29 november met leraren, schoolleiders en schoolbesturen in gesprek te gaan. Zij kunnen zich aanmelden om bij deze meet-up aanwezig te zijn. Voor degene die niet aanwezig kunnen zijn, wordt een live-stream geregeld, zodat ook zij vanuit school of thuis de discussie kunnen volgen en standpunten in kunnen brengen.

De plaats van de meet-up en de wijze van aanmelding worden zo snel mogelijk bekend gemaakt.

De meet-up is juridisch gezien geen collectieve actie. De vakbonden hebben de meet-up namelijk niet als zodanig aangekondigd in de ultimatumbrief door het PO-Front is overhandigd aan Minister Slob. Dat betekent dat medewerkers niet zonder meer het recht hebben om aan de meet-up mee te doen of die bij te wonen onder werktijd.

Daardoor ontstaat een situatie die op verschillende manieren te bekijken is. Voor de mensen die niet naar de meet-up gaan en deze willen volgen via de livestream, kan de

redenering zijn dat deze professionals de nodige ruimte hebben om zelf te bepalen wat wel en niet tot hun werk behoort en een behoorlijke ruimte hebben om zelf te bepalen wanneer ze hun werk doen. Het is dan niet zo interessant of het bekijken van de live-stream wordt gezien als onderbreking van hun werk of dat het wordt gezien als onderdeel van het werk. Men kijkt en bepaalt zelf of en hoe dit wordt opgevangen.

Voor de mensen die naar de bijeenkomst van de meet-up willen gaan, kan iets anders aan de hand zijn. Het kan zijn dat zij een deel van het afgesproken werk (namelijk lesgeven) niet kunnen doen. In die gevallen zult u in onderling overleg moeten kijken hoe dit kan worden opgelost.

Wij hopen natuurlijk dat u uw medewerkers allemaal in de gelegenheid stelt om op 29 november mee te praten over de arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden in het primair onderwijs. Er is geen sprake van salarisinhouding. Afhankelijk van de keuzes die u met elkaar maakt, zijn medewerkers aan het werk, verschuiven hun werk of nemen verlof op.

Staking 12 december

Voor de actie

Bonden roepen op tot staking

Op 7 november hebben de vakbonden de staking aangekondigd bij Minister Slob, gesteund door de PO-Raad en PO in Actie. Als niet voor 5 december tegemoet wordt gekomen aan de eisen van het PO-Front, dan zullen de vakbonden een staking op 12 december uitroepen. Ook zullen bonden de staking van tevoren weer formeel aanzeggen bij de PO-Raad als werkgeversorganisatie. Bonden zullen oproepen tot een dag volledige werkonderbreking. Er wordt een dag geen les gegeven en ook geen ander werk verricht. Met de oproep van de vakbonden valt de staking onder het recht op collectief actievoeren.

Scholen kunnen echter niet wachten tot de formele aanzegging met het overleg op de school en het informeren van alle betrokkenen. Daar moet u op korte termijn al mee aan de slag.

Overleg op de school

Medewerkers hebben het recht om te staken. Voor u is het handig om tijdig te weten welke medewerkers wel en welke medewerkers niet mee willen doen aan de staking en daar een inventarisatie van te maken. Op 5 december is pas definitief bekend of de staking doorgaat en op dit moment is ook nog niet duidelijk welke vorm de staking gaat krijgen. Toch is het belangrijk dat u op korte termijn een beeld krijgt van de vermoedelijke bezetting op 12 december (er vanuit gaande dat de staking doorgaat).

Als duidelijk is hoeveel medewerkers bij u op school gaan staken, is ook duidelijk of de schooldeuren open kunnen. Het is ook mogelijk dat sommige klassen wel les krijgen en andere niet. Als wordt besloten dat de school een dag dicht blijft en er zijn medewerkers die niet mee willen staken, kunt u alvast nadenken over vervangende werkzaamheden.

Als PO-Raad staan wij achter deze staking en wij hopen dat u intern wil communiceren dat ook u de staking ondersteunt, zodat medewerkers zich vrij voelen om mee te doen. Uiteindelijk beslist elke medewerker echter zelf of hij of zij wil staken. Voor medewerkers is het daarom prettig als u van tevoren communiceert of u al dan niet van plan bent tijdens de staking hun salaris door te betalen (zie hieronder).

Salarissen wel of niet doorbetalen

Medewerkers mogen op basis van het stakingsrecht besluiten dat ze het werk volledig onderbreken. Dan hebben ze formeel geen recht op salaris. Voor medewerkers in het bijzonder onderwijs is dit vastgelegd in artikel 7:628 van het Burgerlijk Wetboek dat stelt: 'geen arbeid, geen loon'. In de CAO PO is in artikel 11.2 lid 6 een vergelijkbare bepaling opgenomen. Ook voor medewerkers in het openbaar onderwijs geldt dat zij tijdens een volledige werkonderbreking geen recht hebben op salaris. Omdat bonden een staking organiseren, handelen medewerkers niet onrechtmatig als zij besluiten te staken. Zij kunnen daarvoor dus niet worden gesanctioneerd. Ook is meedoen aan de staking geen reden voor ontslag.

De Staatssecretaris heeft in de Tweede Kamer gezegd dat staken een zaak tussen werkgevers en werknemers is en dat schoolbesturen salaris kunnen doorbetalen maar dat het niet moet. Wij gaan er dus vanuit dat schoolbesturen volgens het beleid van OCW salaris mogen doorbetalen. Hier 100% garantie op bieden kunnen wij echter niet. Bij de staking van 5 oktober heeft een woordvoerder van OCW bevestigd dat ze geen geld gaan terugvorderen van schoolbesturen die loon doorbetalen aan stakende medewerkers. Het ligt voor de hand dat dat ook voor de staking op 12 december geldt, maar dat is nog niet bevestigd.

De stakingskassen gaan open; medewerkers die lid zijn van de AOb, FNV of CNV, krijgen bij inhouding van het salaris een vergoeding uit de stakingskas. Als u het salaris van uw medewerkers doorbetaalt, dan betaalt u het salaris van alle medewerkers door. U kunt geen onderscheid maken tussen medewerkers die wel en niet lid zijn van een vakbond. Als leden van de vakbond staken en salaris krijgen, krijgen zij geen vergoeding uit de stakingskas.

Elk schoolbestuur bepaalt zelf of het al dan niet salaris doorbetaalt tijdens de staking. Wij geven hier als PO-Raad geen advies over. Voor medewerkers is het belangrijk om te weten of u wel of niet van plan bent salaris in te houden als zij staken. Wij adviseren u dan ook dit vooraf duidelijk aan uw medewerkers te communiceren.

Informereren

- U informeert vooraf de MR over de staking.
- U zorgt dat de school/scholen de ouders tijdig informeert/informereren over de actie en wat de actie betekent voor hun kinderen. Een voorbeeldbrief kunt u vinden op onze website (alleen voor leden met een account voor mijn.poraad.nl).
- U informeert uw leraren over uw besluit t.a.v. salarisdoorbetaling.

Tijdens de staking

Scholen dicht

Als medewerkers op uw school besluiten te staken en het werk volledig neer te leggen, dan kan het zijn dat de school niet open kan, of dat sommige klassen geen les krijgen. Daar kan het schoolbestuur niets aan doen, dit is overmacht. Het is niet toegestaan om uitzendkrachten in te huren om personeel te vervangen, dit ondermijnt het recht op staken. Als er gewoon te weinig medewerkers zijn om les te geven, dan is het toegestaan om de scholen dicht te houden. Scholen mogen ouders dan ook verzoeken de leerlingen gedurende de staking zelf op te vangen. Het kan ook voorkomen dat sommige klassen wel les krijgen en andere niet.

Leerlingen opvangen

Er wordt door juristen verschillend gedacht over een eventuele zorgplicht van schoolbesturen voor de leerlingen. Sommige juristen vinden dat die zorgplicht er wel is en dat leerlingen opgevangen moeten worden als het echt niet anders kan, andere juristen zeggen dat het niet hoeft als de sluiting van de school op tijd wordt aangekondigd. Het Ministerie van OCW gaat uit van een opvangplicht, dus wij adviseren besturen hier verstandig mee om te gaan. Als de school door een staking dichtgaat, moet het schoolbestuur beslissen hoe wordt omgegaan met de opvang van leerlingen en ouders daar ook goed over informeren. Als het bestuur ervoor kiest om wel een zorgplicht op zich te nemen, dan moeten ouders worden geïnformeerd bij wie zij terecht kunnen als ze hun kinderen zelf niet op kunnen vangen. U kunt bijvoorbeeld een telefoonnummer in de brief naar ouders opnemen, dat zij kunnen bellen als ze echt geen opvang voor hun kinderen kunnen regelen. U mag daarbij overigens best kritisch zijn, van ouders mag worden verwacht dat zij zich echt inzetten om zelf opvang te organiseren.

Het schoolbestuur moet bedenken hoe het vorm geeft aan de opvang van leerlingen. Dat kan door op een (of meerdere scholen) medewerkers die wel willen werken in te zetten voor de opvang van leerlingen die anders nergens terecht kunnen. Als dat niet kan, kan het bestuur ook zorgen dat leerlingen kunnen worden opgevangen door externe buitenschoolse opvang. De kosten daarvan zijn dan in principe voor de ouders, niet voor het schoolbestuur. Ouders moeten daarvan uiteraard op de hoogte worden gesteld.

Registeren stakers

Mocht u salaris willen inhouden, dan moet u 12 december bijhouden welke medewerkers wel en niet staken. U moet registeren wie er wel en niet willen werken.

Het kan voorkomen dat leraren niet mee willen doen aan de staking, maar geen les kunnen geven of hun gewoonlijke werk niet uit kunnen voeren vanwege de staking. In dat geval kan de werkgever zorgen voor vervangende werkzaamheden voor deze werkwillige leraren. Deze leraren krijgen dan gewoon doorbetaald.

Als leraren wel willen werken maar door de staking echt niet kunnen werken, mag ook hun salaris worden ingehouden. Zij hebben immers ook baat bij de staking. Wij gaan ervan uit dat het dan wel echt om uitzonderingsgevallen gaat, uitgangspunt is dat vervangend werk wordt opgedragen.

Na de staking

Gemiste werkdag en onderwijstijd

Door de staking zal er op veel scholen geen les worden gegeven op 12 december. De Onderwijsinspectie controleert of er aan de minimale onderwijstijden is voldaan (7520 uur in 8 lesjaren). Een schoolbestuur moet ervoor zorgen dat aan deze eisen wordt voldaan, ook als er in een schooljaar wordt gestaakt.

Gemiste werkdag hoeft niet te worden ingehaald door medewerkers

Als medewerkers besluiten deel te nemen aan de staking dan hoeven zij hun werktijd later niet in te halen. Medewerkers verplichten de werktijd later alsnog in te halen is in strijd met het recht op staken. Ook hoeven medewerkers geen verlof op te nemen voor de tijd die zij hebben gestaakt.

Wat kan een schoolbestuur wel doen (als extra lessen nodig zijn om voldoende onderwijstijd te halen)?

- Medewerkers vragen of zij op vrijwillige basis op een later moment een dag willen lesgeven. Dit gebeurt dan bijvoorbeeld op basis van een tijdelijke uitbreiding van de arbeidsovereenkomst. Medewerkers krijgen deze uren uitbetaald.
- U kunt een vervanger vragen op een later moment een dag lesgeven in te halen. De vervanger krijgt daar uiteraard voor betaald.
- u kunt uw eigen personeel vragen om op een later moment een dag les te geven, in plaats van ander werk. Dit kan alleen in overleg met de medewerker. Als de medewerker toestemt om een dag extra les te geven, maak dan ook afspraken over welk werk de medewerker dan niet doet. Het is niet de bedoeling dat als medewerkers een dag lesgeven inhalen, zij in feite toch hun stakingsdag aan het inhalen zijn.

Inhouden salaris

Mocht u besluiten salaris in te houden van medewerkers die hebben gestaakt, dan geldt dat u salaris inhoudt van de medewerkers die hebben deelgenomen aan de staking. Medewerkers die hebben gewerkt, behouden hun recht op salaris. U houdt salaris in voor de uren dat er niet wordt gewerkt, terwijl de medewerker wel was ingeroosterd. Onder salaris wordt in deze verstaan salaris én emolumenten. Emolumenten zijn alle toeslagen op het salaris die zijn opgenomen in hoofdstuk 6 van de CAO PO.

De formule die u kunt gebruiken om te berekenen welk bedrag u kunt inhouden op het salaris is:

$A : B \times C =$ het bedrag dat op het bruto salaris mag worden ingehouden, waarbij:

A= het aantal uren dat de medewerker is ingeroosterd om te werken, maar vanwege de staking niet heeft gewerkt;

B= 174 x werktijdfactor (174 is het aantal uur dat een fulltime medewerker per maand werkt, incl. vakantiedagen)

C= het salaris van betreffende medewerker inclusief emolumenten. Emolumenten zijn alle toeslagen die zijn opgenomen in hoofdstuk 6 van de CAO PO.

Actie voeren in het primair onderwijs is uniek

Een staking in het primair onderwijs is uniek, maar het water staat bij de medewerkers nu echt aan de lippen. De schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs, maar kunnen die niet meer garanderen als er niet meer voldoende, goede, gemotiveerde leraren voor de klas staan. Daarom ondersteunt de PO-Raad de actie en vraagt dat ook aan de aangesloten schoolbesturen.

Wij vragen schoolbesturen daarom samenvattend om:

- medewerkers alle ruimte te geven om te staken;
- ouders te betrekken bij de staking en goed te informeren;
- uw medewerkers tijdig te informeren of u salaris al dan niet doorbetaalt.

Bij overige vragen of opmerkingen kunt u uiteraard terecht bij onze helpdesk, via helpdesk@poraad.nl

Versie 2, 14 november 2017